ΕΤΟΣ Β'. ΑΡΙΘ. 33.

ΙΩΝΙΚΗ ΜΕΛΙΣΣΑ.

ΣΜΥΡΝΗ, τῇ 24 Ἰαννουαρίου, 1852.

Ο ΚΙΝΕΖΟΣ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ ΕΚΘΕΣΙΝ.

[Συνέχεια ἀπὸ Ἀριθ. 32.]

Μετὰ δέκα ἡμέρας ἔμελλε ν' ἀνοιχθῇ ἡ Παγκόσμιος ἔκθεσις, καὶ τὸ Λονδῖνον ἦτο καταπεφορτωμένον ὑπὸ ἀναριθμήτων χιλιάδων ἀνθρώπων, ρευσάντων ὡς χειμαρρος ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς γῆς, διὰ νὰ ἴδωσι τὸ περίεργον ἐκεῖνο καὶ μοναδικὸν θέαμα τὸ ὁποῖον θ' ἀφήσῃ ἐποχὴν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Σοὶ εἶπον ἀνωτέρω, ὅτι εἰς τὸ Λονδῖνον ἔχουν ἄλλα μέρα διασκεδαστικά, καὶ ἰδοὺ καιρὸς νὰ τὰ περιγράψω. Ἐν ἑσπέρᾳ ἐδίδετο εἰς τὸ θέατρον παράστασίς τις, ἀλλ' ἀπορεῖς τώρα καὶ Σὺ φίλε μου, διότι δὲν γνωρίζεις τί εἶναι θέατρον καὶ τί παράστασις, ἔχε ὑπομονήν. Ἐπῆγα εἰς αὐτὸ τὸ λεγόμενον θέατρον, μ' ἔδωκαν ἓν θεωρεῖον καὶ ἐκάθησα ἐντὸς αὐτοῦ, περιμένων ἀνυπομόνως τὸ ἀποτέλεσμα. Δὲν ἦμην μόνος, ἄπειρον πλῆθος κατεῖχε τὰς θέσεις ὅλας πρὸς δὲ καὶ γυναῖκες· τὰ φῶτα ἦσαν πολλά. Καὶ μετ' ὀλίγον ἤρχισε πάλιν ὁ ἀπαίσιος ἐκεῖνος ἦχος τῶν ὀργάνων νὰ παιανίζῃ, ὅτε ἐγείρεται ἓν παραπέτασμα . . . . καὶ τί βλέπω; Θεέ μου, ἓν δάσος Ἰνδικόν, δάσος, τὸ ὁποῖον ἐγὼ ἐγνώριζα κάλλιστα, καὶ τὸ ὁποῖον διῆλθον. Ἐπαλλὲν ἡ ψυχή μου, πῶς ἔλεγα, τόσον παντοδύναμοι εἶναι αὐτοὶ οἱ Ἄγγλοι ὥστε νὰ φέρωσι τὰς Ἰνδίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν; καὶ ἔμεινα ὡς ἐκ τούτων τῶν πρωτοφανῶν πραγμάτων ἐκπεπληγμένος, ὅτε ἰδοὺ βλέπω νὰ εἰσέρχηται εἰς τὸ θεωρεῖόν μου εἷς μέγας ἐπίσημος ἀξιωματικὸς τὸν ὁποῖον ἐγνώρισα εἰς τὸ παλάτιον καὶ ἐκάθησε· μ' ἐρώτησε δὲ μειδιῶν ἂν ἀπορῶ μὲ τὰς Ἰνδικὰς αὐτὰς σκηνάς, καὶ τὸν εἶπα καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ μ' ἐξηγήσῃ τὰ τρεχοντα.

Αὐτὴν τὴν ἑσπέραν παρίσταται, μὲ λέγει, ἐνταῦθα ἓν Ἰνδικὸν μελόδραμα οἱ ἔρωτες δύω Ἰνδῶν καλούμενον, τὸ ὁποῖον εἶναι πρωτοφανὲς καὶ διὰ τοῦτο συνέρρευσε τόσος κόσμος· Τὸ γυναικεῖον πρόσωπον τοῦ δράματος θὰ παρασταθῇ ἡ πρώτη ψαλτρια τῆς Εὐρώπης Κ. Λόλα Μοντὲς, νέα ὡραία καὶ πολυθελγητρος. Τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο Ἰνδικὸν δάσος τὸ ὁποῖον ἀντικρύ σου βλέπεις ἐζωγράφησε περιωνυμός της ζωγραφος Ἰταλὸς, δὲν εἶναι ἀξιόλογον; — Ὦ φίλε μου, τὸν εἶπα, ἡ σκηνὴ αὕτη εἰκονίζει κάλλιστα, ὡς καὶ τὰ περίπτερα αὐτῆς, αὐτὴν τὴν θέσιν, ἥτις ὑπάρχει πραγματικῶς εἰς τὰς Ἰνδίας κειμένη εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Οὐϋνδίων ὀρέων πλησίον τῆς πόλεως Μιρζαπούρ· ἀπορῶ φίλε μου, πῶς τάχα ἀπ' ἐκεῖ ἔστειλαν τὸ ρχέδιον αὐτοῦ τοῦ δάσους; — Ὄχι, μὲ εἶπεν μειδιῶν ὁ Ἄγγλος διὰ τὴν ἔκπληξίν μου ταύτην, ὁ ζωγράφος αὐτὸς περιηγήθη πολλὰ μέρη καὶ εἶναι πιθανὸν νὰ εἶδε καὶ αὐτό, ἀφοῦ λέγεις ὅτι εἶναι τόσον ἐντελὲς καὶ τόσον ὅμοιον. — Ἐντελὲς, ἐντελέστατον, ἀνέκραξα, ναὶ ἰδοὺ ὁ ρύαξ ἐκεῖνος

ἐκεῖ εἰς τοῦ ὁποίου τὰς ὄχθας τοσάκις ἐκάθησα, καὶ νομίζω ὅτι ἀκόμη ἀκούω τὸν ἐναρμόνιον ψιθυρισμόν του. Ἰδοὺ καὶ τὰ δένδρα ἐκεῖνα . . . ναὶ καὶ τὸ σπήλαιον καλὲ τὸ σπήλαιον, Ὦ τί ἀναμνήσεις! . . . . . Τὴν συγκίνησιν τὴν ὁποίαν ἠσθάνθην τότε φίλτατε Σίγγ, εἶναι ἀδύνατον νὰ σοῦ περιγράψω, καὶ ἰδοὺ διατί.

Πρὸ τεσσάρων ἐτῶν περιηγούμενος τὰς Ἰνδίας ἀπήντησα τὸ μέρος τὸ ὁποῖον εἰκονίζετο· ἡ θέσις αὕτη εἶναι τρόντι ἡ ὡραιοτέρα καὶ τερπνοτέρα σχεδὸν τῶν ὅσων εἶδα ἐκεῖ. Μ' ἐφάνη νὰ καθήσω ὀλίγας μόνον ἡμέρας εἰς τὰς ἐξοχὰς ἐκείνας, ν' ἀναπνεύσω τὰς γλυκείας αὔρας της καὶ νὰ ἀκούσω τὴν καλλικέλαδον τῆς ἀηδόνος φωνὴν, ἥτις κελαδοῦσα ἐπέτα πάντοτε ἀκουράστως ἀπὸ δένδρον εἰς δένδρον. Διέταξα καὶ ἡ πολιάριθμος συνοδία μου ἔστησε σκηνάς, καὶ τόσον ἀκορέστως ἀπελάμβανα τὰς ἡδονὰς ἐκείνας τῆς φύσεως, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ σοῦ περιγράψω· νομίζω ὅμως ὅτι θέλεις ἐννοήσει τὴν ἰδέαν μου καλῶς, διότι γνωρίζεις τὴν εἰς τὰ τοιαῦτα κλίσιν μου.

Τὸ ἑσπέρας συνήθως ἤρχετο ἐκεῖ νεᾶνις τις Ἰνδὸς, χάριν διασκεδάσεως, τῆς ὁποίας τὰ κάλλη μ' ἔθελξαν τοσοῦτον, ὥστε ἂν ἦτο τρόπος ἤθελα νὴν προτιμήσει περισσότερον τοῦ εἰς τὸ Πεκῖνον εὑρισκομένου χαρεμίου μου ὅπερ, ὡς γνωρίζεις, ἔχει τὰ δευτερεῖα ὕστερον τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ· φαντάσου Σίγγ, ἓν εὐειδέστατον πρόσωπον μελάγχρουν, κόμην μέλαιναν, κόρακος πτερὸν διατεθειμένον ἁπλούστατα κατὰ τὸν Ἰνδικὸν τρόπον, ἀνάστημα χαρίεν ἀγγελικόν. — Ἀοιπὸν ἦτον ἄγγελος; — Ναί. Καὶ ἐπειδὴ ἡ πεδιὰς ἐκείνη ἦτο πλησίον τῆς πόλεως, ἤρχετο συνεχῶς συναντοῦσα νεανίαν τινὰ ἐραστήν της· ἤρχετο ἵνα ἐκφράζῃ τὸ ἐρωτικὸν πάθος της πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον παρὰ τοῦ ὁποίου ἠγαπᾶτο περιπαθέστατα. Εὐτυχὴς ἔρως λατρευόμενος ἐν μέσῳ ῥόδων καὶ ἀνθέων καὶ τόπων τερπνοτάτων, παρεχόντων ἡδονὴν ἀνεκλάλητον. Ἀ! πόσον εἶναι ἄξιοι περιγραφῆς αἱ περιπαθεῖς ἐκεῖναι σκηναὶ αἵτινες παρίσταντο καθ' ἑκάστην ἐντὸς ἐκείνου τοῦ παραδείσου! ἀλλ' ἄκουσον.

Μίαν ἡμέραν ὀσθενήσας ὁ νεανίας ἔπασχε θανατηφόρως, οἱ ἰατροὶ ὅλοι τῆς πόλεως μ' ὅλας τὰς προσπαθείας των δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τοῦ δώσωσιν ἐλπίδα τινὰ, ὅτε μετ' ὀλίγον τὸ σκληρὸν καὶ ἄχαρι τοῦ θανάτου δρέπανον τὸν ἁρπάζει καὶ τὸν θερίζει βιαίως καὶ ἀνηλεῶς· φαντάσθητι φίλε, Σίγγ, τὴν λύπην τῆς νεάνιδος ἀφοῦ ἔμαθε τοῦτο· ἀπελπισία τὴν κατέλαβε τρομερὰ, νέοι τῆς ἐπαρουσιάσθησαι μνηστῆρες ἀλλ' οὐδὲν συνετέλεσαν, καὶ ἐξ ἐσχάτης ἀπελπισίας ὁρμωμένη πηγαίνει καὶ αὐτοχειριάζεται σκληρῶς ἐπὶ τοῦ ταφοῦ του ἑστιέραν τινα. Μὲ συνεκίνησαν τὰ συμβάντα ἐκεῖνα, καὶ λυπημένος ἀναχωρῶ ἐκεῖθεν χ φθάνω εἰς τὰ μέρη μας· καιρὸς πολὺς παρῆλθεν καὶ εἰς τὴν μνήμην μου ἀκόμη ὑπῆρχεν ἡ ἀπαισία ἐκείνη σκηνὴ ἥτις κρόνον τοσοῦτον ἔδωκε εἰς ὅλας τὰς Ἰνδίας τόνον.

Ὅταν λοιπὸν εἶδα παρασταινομένην τὴν τοποθεσίαν ἐκείνην εἰς τὸ θέατρον τοσοῦτον ἐπιτυχῶς, ὅταν ἤκουσα παρὰ τοῦ Ἄγγλου ὅτι μέλλει νὰ παρασταθῇ δρᾶμα Ἰνδικὸν οἱ ἔρωτες δύω Ἰνδῶν, αὐθέσως ἐπανέφερα εἰς τὸν νοῦν μου τὰς ἀναμνήσεις αὐτάς· ἡ σκηνὴ δὲν ἦτο ἀξία λόγου; δὲν ἦτο τραγικωτάτη; τοιούτας συνέλαβεν ἰδέας ὁ νοῦς μου, καὶ ἐπερίμενα ἀνυπομόνως νὰ ἴδω τὸ παρασταθησόμενον. Ἰδοὺ ἡ αἰτία τῆς συγκινήσεώς μου,

Ὁ Ἄγγλος μ' ἔβλεπεν ἐκπληττόμενον, κ' ἐνόμιζεν ὅτι τοῦτο προέρχεται ἐπειδὴ πρώτην φορὰν ἔβλεπα θέατρον, καὶ ὄχι ὡς ἐκ τοῦ παρασταθησομένου. Ἐγνώριζε φαίνεται ὅτι εἰς τὴν Κίναν ὁ ἔρως δὲν λατρεύεται, ἐπειδὴ ἐκεῖ ὄχι μόνον ὑπανδρεύονται μικροὶ τὴν ἡλικίαν οἱ κάτοικοι αὐτῆς, ἀλλὰ πολλάκις συμφωνοῦνται γάμοι παρὰ τῶν γονέων, ἐνῷ ἀκόμη αἱ γυναῖκές των εἶναι ἔγκυοι ὑποσχόμενοι ἀμοιβαίως ἵνα συζεύξωσι τὰ τέκνα των ἂν τύχωσι νὰ ἦναι διαφόρου γένους. Ἀλλὰ δὲν ἤξευρεν ἐνταυτῷ ὅτι ἐγὼ περιηγηθεὶς ξένους κόσμους δὲν συμφωνῶ ποτὲ μὲ τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς πατρίδος μοι· ἐνοσούτῳ τὸ πλῆθος ἀνυπομόνει, ἔκρουε μὲ τοὺς πόδας τὸ ἔδαφος ἵνα ταχύνωσι τὴν παράστασιν, ὅτε σιωπὴ βαθεῖα διαχύνεται καὶ ἰδοὺ ἡ ἔχουσα τὸ πρόσωπον τῆς Ἰνδοῦ παρίσταται ἐνδεδυμένη στολὴν Ἰνδικὴν ὡραίαν καὶ κομψοτάτην. Ἅμα τὴν εἶδον οἱ θεαταὶ παρουσιαζομένην μὲ τρόπον τοσοῦτον ὅμοιον καὶ τερψικάρδιον, ἤρχισαν νὰ κροτῶσι τὰς χεῖράς των μὲ ταχύτητα, καὶ νὰ φωνάζωσιν ὡς παράφοροι, καὶ ἄλλοι μὲ τηλεσκόπια τὴν παρετήρουν ἔκθαμβοι. Ἤνοιξεν τὸ μελιστάλακτον στόμα της, ἀλλὰ τί φωνὴ ἦτον ἐκείνη; τί μελος λιγυρόφθογγον; τί ἁρμονία θελξικάρδιος; τὰ ὄμματά μου ἐθαμβώθησαν ἐκ τοῦ κάλλους της, καὶ τὰ ὦτά μου ἐνεπλήσθησαν ἐκ τῆς φωνῆς της.

Ἀδυνατῶ νὰ σοῦ περιγράψω τὴν συγκίνησίν μου· δύω μ' ἐξέπληττον πράγματα τὰ παρελθόντα καὶ τὰ ἐνεστῶτα· καὶ τὰ μὲν παρελθόντα ἦσαν τὰ ὅπα συνέβησαν εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Οὐϋνδίων, καὶ τὰ ὁποῖα ἀνωτέρω Σοὶ ἔγραψα, τὰ δὲ ἐνεστῶτα τὰ ὅσα νεωστὶ ἔβλεπαν οἱ ὀφθαλμοί μου ἄτινα ἦσαν ὅμοια τῶν παρελθόντων, ἤγουν τὸ δρᾶμα ἦτον ὁμοιότατον ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὸ ἴδιον ἐκεῖνο ὅπερ εἶδα ἀληθῶς εἰς τοὺς Ἰνδίας. Ἡ παράστασις προχωρεῖ εἰς τὸ τέρμα της, εἶχον παρέλθει τεσσάρες ὧραι, ἀφ' ὅτου ἤρχισε, καὶ ἤδη παρίστατο ἡ τελευταία σκηνὴ τῆς τελευταίας πράξεως, ὅτε ἡ κόρη ἔμελλε ν' αὐτοχειριασθῇ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀποθανόντος ἐραστοῦ· ἐδῶ οἱ θεαταὶ ἐστέκοντο μετέωροι, ἀλλὰ φαντάσου Σίγγ, πόσον ἡ ἰδική μου ψυχὴ ἔπαλλε περισσότερον τῆς ψυχῆς τῶν θεατῶν, δάκρυα ἔρρευσαν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἡ συγκίνησις καὶ ἡ ταραχή μου ηὔξανε τὴν περιεργειαν τῶν θεατῶν τινὲς τῶν ὁποίων ἔβλεπον ἀπορουντες, ἐμὲ περισσότερον παρὰ τὴν σκηνήν.

Ἡ θεατρίστρια ἦτον εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ζωῆς της, καὶ μετὰ πολλοὺς λόγους συγκινητικοὺς καὶ τραγικοὺς ὕψωσε τὸ ὄμμα της εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἑτοιμάζετο νὰ κτυπηθῇ· τὰ ὄμματά μου ἐθαμβώθησαν, τὸ αἷμά μου ἔτρεχε σφοδρῶς, τὸ θεωρεῖόν μου ἦτο πλησίον τῆς σκηνῆς, μ' ἐφάνη νὰ πηδήσω ἐπ' αὐτῆς· τρέχω πλησίον τῆς νεάνιδος, λαμβάνω τὴν χεῖρά της καὶ τὴν ἐμποδίζω νὰ πράξῃ ἔργον τοσοῦτον σπαραξικάρδιον καὶ σκληρόν· ὁ κόσμος ὅλος ἐφώναζε, καὶ ἐχειροκρότει τοσοῦτον ἐμμανῶς ἅμα μὲ εἶδεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ὥστε ἠναγκάσθησαν νὰ καταβιβάσωσι τὸ παραπέτασμα καὶ μᾶς διεχώρησαν ἐξ αὐτοῦ· πλὴν τίποτε, οἱ γελῶντες διήρκουν καὶ ἔτι περισσότεροι ἠρεθίζετο τὸ ἀκροατήριον. Ἡ Ἀόλα-Μοντὲς ἐξεκαρδίσθη γελῶσα, μ' ἔσυρε πλησίον τῶν περιπτέρων καὶ μὲ εἶπε διατὶ νὰ πράξω πρᾶξιν ὅλως διόλου ξένην ἐπὶ τῆς περιστάσεως. — Κυρία μου τὴν εἶπα πῶς ἠδυνάμην ν' ἀφήσω νὰ σπαραχθῇ, ἀνηλεῶς, οὐ ἤτις εἶσαι τόσον ὡραία; ναὶ ἴσως τὸ τόλμημά μου ἦ ο παράδοξον, ἀλλ' ἀφοῦ μάθῃς τὴν αἰτίαν, ἥτις μ' ἐπαρακίνησε θέλεις μὲ δικαιώσει· γνῶριζε ὅτι τὸ δρᾶμα τὸ ὁποῖον σεῖς τώρα παραστήσατε ὑπῆρξεν ἀληθῶς. Ἐγὼ μόνος ἤμην τοῦ ἀπευκταίου τούτου μάρτυς, καὶ ἔκτοτε ἡ λύπη ἐνεφώλευσεν εἰς τὰ στήθη μου, καὶ μόνη παρηγορία μοὶ εἶναι ἡ ἀγάπη τῆς περιηγήσεως. Ἔκτοτε ναί, πολλάκις ἡ μελαγχολία μου μ' ἐκίνησε νὰ πλανῶμαι πανταχοῦ ἀναζητῶν τὸ περιπόθητον αὐτὸ ὃν τὸ ὁποῖον σὺ τώρα ἐμιμήθης ἐπιτυχῶς, πολλάκις εὐρέθην εἰς παραθαλασσίαν καὶ στεκόμενος ἐπὶ παράλου βράχου παρετήρουν.

Παρετήρουν τὰ σκάζοντα εἰς τας πλευράς του παφλάζοντα καὶ ἀφρίζοντα κύματα, καὶ τὴν Σελήνην τὴν πάναγιον καὶ φωτεινὴν πέμπουσαν σέλας ἡμερον επ' αὐτῶν· παρετήρουν· μοὶ ἐφαίνετο ὅτι τὸ κῦμα ἤθελε τὴν φέρει ἐκεῖ πλησίον μου, πλὴν ματαία πλάνη. Ἐγὼ ἐθρήνουν καὶ τὸ πᾶν μ' ἐφαίνετο ὅτι ἐθρήνει καὶ ἀφοῦ τέλος πάντων καθεκάστην ἡ ἀναπόλησις τῶν παρελθόντων μοὶ ἦτον ἔργον κύριον, συνέπεσεν αὐτὴν τὴν νύκτα νὰ ἴδω πάλιν τὴν σκηνὴν ἐκείνην ἥτις τοσοῦτον εἰς τὴν ζωήν μου ἔφερε κινδυνον. — Θάρρος φίλε μου, μὲ εἶπεν ἡ κόρη, διωξον τὰ παρελθόντα αὐτὰ ἀπὸ σὲ τυραννοῦν τόσον, ἰδοὺ ἐγὼ πρόθυμος εἰς πᾶν νεῦμα σου· καὶ διατὶ ὄχι, ἀφοῦ καὶ πραγματικῶς εἶμαι ἄλλη ἐκείνη; θέλεις νὰ ἀντικαταστήσω τὸ μερος της πλησίον σου; Ἰδοὺ ἐγώ.

Ταῦτα μοὶ ἐλάλησεν ἡ κυρία Ἀόλα Μοντὲς, καὶ τὸ γαλανόν της καὶ γλυκὺ ὄμμα δὲν μ' ἔφαγε πονηρὸν, ἀλλὰ πλῆρες εἰλικρινείας καὶ χάριτος. Ἡ τύχη μου εἶναι ἀγαθὴ ἂν τοῦτο γίνῃ, εἶπα κατὰ νοῦν· ἔτεινα χεῖρα φιλικὴν πρὸς αὐτὴν ἥτις ὑπεσχέθη τοῦ λοιποῦ φιλίαν ἄδολον καὶ καθαράν. Τῇ ἐπαύριον ἔμελλε νὰ μ' ἐπισκεφθῇ ἀφοῦ τῆς εἶπα ὅτι ἡ κατοικία μου εἶναι εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς βασιλίσσης.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ Β'. τῇ 29 Μαΐου 1453 Μ. Χ. ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Θ'. τοῦ Παλαιολόγου.

—

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Παλαιολόγων ἡ πτῶσις τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἐφαίνετο ἀναπόφευκτος, διότι οἱ βασιλεῖς αὐτοῦ δὲν ἐθεμελίωναν τὴν ἀσφάλειάν των εἰς τὰς ἑαυτῶν δυνάμεις ἀλλ' εἰς ξένας. Μετὰ τὸν αὐτοκράτορα Γεώργιον διεδέχθη τὴν αὐτοκρατοκρατορίαν Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος, οὗτος σφετερισθεὶς τὴν ἐν Νικαίᾳ βασιλείαν τῶν Λασκάρεων κατέστρεψε τὸ ἐν Βυζαντίῳ Λατινικὸν κράτος ἐλευθερώσας οὕτω τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Λατίνων διὰ τοῦ Στρατηγοπούλου, βοηθούμεμενος καὶ ὑπὸ τῶν ἐθελονταρίων, καὶ διεσκέδασε τὴν ὀργὴν τῶν πνεόντων ἐκδίκησιν διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Βυζαντίου Λατίνων Καρόλου τοῦ Ἀνδεγαυϊκοῦ. Ἀλλ' οἱ Βούλγαροι κατατρέχοντες ἀφ' ἑνὸς τὴν χώραν, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ Βενετοὶ καὶ ἄλλοι συνεμάχησαν κατ'

σύτοῦ, ὥστε οὗτος στενοχωρούμενος πανταχόθεν καὶ ἀπολέσας πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας προσέδραμε πρὸς τὸν Πάπαν προτείνων τὴν ἕνωσιν τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας μετὰ τῆς Δυτικῆς· καὶ ὁ μὲν Πάπας συγκατένευσεν ἀπαντήσας· α) νὰ ἀναγνωσθῇ τὸ περὶ συμβόλου τῆς πίστεως δόγμα· β) νὰ μνημονεύεται εἰς τὰ δίπτυχα· γ) νὰ ῥέρῃ τὰς κατ' ἔφεσιν ὑποθέσεις του εἰς τὸ δικαστήριον τῶν Παπῶν· ἀλλ' ὅμως ὁ βασιλεὺς ἂν καὶ ἐνόμισε τὰ γραφόμενα ἐκτελεστέα ἐξ ἐναντίας ἠπατήθη, διότι ὁ εὐσεβέστατος Πατριάρχης καὶ λοιποὶ κληρικοὶ δυσανασχετοῦντες διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην τοῦ βασιλέως, ἀντέτειναν κατ' αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ Πάπα τόσον ὥστε ἐξωρίσθησαν, ἀντικαταστάθεντος τοῦ Πατριάρχου διὰ τοῦ Ἰω. Βέκου. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνωμαλιῶν καὶ διχονοιῶν στίφος Ἱσπανῶν, καὶ Καταλανῶν, καὶ Ἀράβων, λαβὸν μέρος εἰς τὸν Σικελικὸν ἑσπερινὸν καὶ ἀκοῦσαν, ὅτι ἡ Ἀνατολὴ ἔχει χρείαν βοηθείας, ἔσπευσαν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπου ὁ Μιχαὴλ ἔντρομος τοὺς ὑπεδέχθη, οὕτω στενοχωρούμενος πανταχόθεν ὑπὸ ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν, καὶ ἀσθενήσας ἀπέθανε. Τοῦτον διεδέχθη ὁ Ἀνδρόνικος, ὅστις καθῄρεσε τὸν Πατριάρχην Ἰω. Βέκον ἀντικαταστήσας αὐτὸν διὰ τοῦ Γεωργίου, ὁ Ἀνδρόνικος βλέπων τὸν κίνδυνον πανταχόθεν τὸν ἐπαγαγόντα ὑπὸ διαφόρων ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν καὶ ἰδίως ὑπὸ τῶν νικητῶν καὶ τροπαιούχων Τούρκων, (περὶ ὧν κατωτέρω θέλομεν ὁμιλήσει), ἐμίσθωσε Καταλανοὺς οἵτινες ἐξετάθησαν εἰς ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα καὶ ἰδίως εἰς τὰς Ἀθήνας.

Τὸν Ἀνδρόνικον Γ'. τὸν βασιλεύσαντα 9 ἔτη διεδέχθησαν οἱ δύο του υἱοί, οἵτινες ὡς ἀνήλικοι ἐπετροπεύοντο ὑπὸ τοῦ Ἰω. Καταχζηνοῦ, ἀλλὰ ἕνεκα τῆς ἔριδος αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ἰω. Παλαιολόγου συνέβη στάσις τις, καθ' ἣν ὁ μὲν ἔχων συμμάχους τοὺς Ὀθωμανοὺς ὁ δὲ τοὺς Χριστιανοὺς ἀντεποιεῖτο τὴν ἀρχήν. Ἐκ τῆς στάσεως ταύτης ὠφελούμενοι οἱ Ὀθωμανοί, διέβησαν τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἔφθασαν μέχρι τῆς Καλλιπόλεως, αἱ καταδρομαὶ καὶ λεηλασίαι τούτων ἐτάραττον τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν ἐμπνέοντες τρόμον, καὶ ἐπὶ δύω ἔτη οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐξέλθῃ κατ' αὐτῶν, καὶ διὰ τῆς βοηθείας τούτων ἀνεδείχθη Αὐτοκράτωρ Ἰω. ὁ Παλαιολόγος· οὗτος βλέπων πανταχόθεν πολιορκουμένην τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν καὶ κινδυνευομένην, διὰ νὰ ἀναζωπυρήσῃ τὴν πατρίδα του, ἀτεφάσισε μετὰ τῶν δύο ἄλλων ἀδελφῶν του Δημητρίου καὶ Κωνσταντίνου, νὰ περιοδεύσῃ τὴν Εὐρώπην, ἀλλὰ μικράν τινα βοηθειαν εὗρεν καὶ αὐτὴν ματαιουμένην, δηλαδὴ τὴν τοῦ Πάπα, τοῦ ὁποίου κατὰ προσταγὴν τῆς μητρός του καὶ Χρυσόβουλον εἶχεν ὑπογράψει, ἐν ᾧ ὡμολόγει τὸν Πάπαν, α) κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας, β) νὰ διατάξῃ τὴν διδασκαλίαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας, ὑπέσχετο δὲ νὰ δώσῃ καὶ ὅμηρον τὸν ἰδιόν του υἱὸν εἰς τὸν γενναῖον Βαγιαζίτην κατὰ προσταγήν του· τότε βλέπων τὰς ἐλπίδας του ματαιουμένας ἀπεφάσισε καὶ αὐτοπροσώπως νὰ ἔλθῃ εἰς συνέντευξιν καὶ μετὰ τοῦ Πάπα, καὶ ἅμα φθάσας εἰς αὐτὸν ἠσπάσθη τὸν πόδα, τὴν χεῖρα καὶ τὴν πορείαν τοῦ Πάπα· ἡ συνέντευξις αὕτη τοῦ βασιλέως μετὰ τοῦ Πάπα ἐγένετο εἰς τὴν ἐν Φραπάρίᾳ Σύνοδον καθ' ἣν ἐσυζητοῦντο τὰ ἑξῆς· α) ἡ χρῆσις τοῦ ἀζύμου ἄρτου, β) ἡ ὑπεροχὴ τοῦ Πάπα, γ) ἡ ἐκπόρευσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκ τοῦ Πατρὸς (καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ), γενομένης σφοδρᾶς συζητήσεως καθ' ἣν ἀντέτειναν Μάρκος ὁ Ἐφέσου καὶ Δημήτριος ὁ Παλαιολόγος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Αὐτοκράτορος, τότε ἐπαντιτείνοντος τοῦ βασιλέως διὰ τὴν παραδοχὴν καὶ ἐκφράζοντος τὴν γνώμην του, ἀτότε παραδόξως κύων τις θηρευτικὸς, ὃν ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ δὲν ἔπαυεν ὑλακτῶν μεχρισοῦ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἔπαυσε. Οὕτω λοιπὸν ἀναγκασθέντες ἐν μέρει ὑπὸ χρημάτων καὶ ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχόντων ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα των· ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία τοῦ Αὐτοκράτορος οὐδὲν συνετέλεσεν εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ θρησκεύματος· διότι, ἅμα φθάσαντες εἰς τὴν πατρίδα των, καὶ ἐρωτώμενοι, τί κατώρθωσαν, ἀπεκρίναντο, ὅτι μετέσχον τῶν ἀζύμων καὶ λοιπῶν τῶν Λατίνων· τότε Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἀντιτείνων καὶ δυσανασχετῶν προεκάλεσε καὶ δευτέραν Σύνοδον, καταπείσας τὸν Πατριάρχην τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ συνελθόντες ἀφώρισαν τὸν Αὐτοκράτορα, καὶ τὰ ἐν Φραπάρίᾳ δογματισθέντα ἀκύρωσαν· Οὕτω λοιπὸν ἡ Ἀνατολικὴ ἐκκλησία καὶ ἡ Δυτικὴ ἔμειναν εἰς ἣν ἦτον κατάστασιν.

Μετὰ τὸν Ἰω. Παλαιολόγον ἔλαβε τὴν Αὐτοκρατορίαν ὁ Κωνσταντῖνος. Οὗτος θεωρῶν ὅτι τὸ παλαιὸν αὐτὸ βασίλειον, τοῦ ὁποίου ἡ ἕδρα μετετέθη ἀπὸ τὴν Ῥώμην εἰς τὸν Βόσπορον, ἔγεινε σαθρὸν ὡς δένδρον τι, τοῦ ὁποίου αἱ ῥίζαι καὶ οἱ κλῶνοι σήπωνται, καὶ δὲν δύναται πλέον νὰ διατηρηθῇ, ἀλλὰ καὶ τοι βλέπων τὴν πτῶσιν αὐτοῦ, εσπούδαζεν ὅμως πρὸς καιρὸν νὰ παρατείνῃ αὐτὴν καὶ τοῦτο διὰ συνοικεσίου νὰ πράξῃ· πρὸς τοῦτο ἔστειλε τὸν Φραντζῆν νὰ τὸ διαπραγματευθῇ, τὸ ὁποῖον καὶ ἐξετέλεσεν εἰς Βενετίαν νὰ λάβῃ ἰδηρίαν τινὰ εἰς τὴν ὁποίαν ὁ πατήρ της ἔδωκεν εἰς προῖκα 56,000 χρυσοῦ, ἀλλ' αἱ διαπραγματεύσεις αὗται διεκόπησαν ἕνεκα τοῦ Τουρκικοῦ πολέμου.

Ὀλίγα περὶ Τούρκων.

Τρία διάφορα Κράτη γνωρίζομεν εἰς τὴν Ἱστορίαν· α) τὸ ἀναφανὲν περὶ τὴν Β'. ἑκατονταετηρίδα· β) τὰ ἐκ τῶν ἐρειπίων τοῦ Ἀραβικοῦ κράτους διάφορα κράτη προκύψαντα, καὶ γ) τὸ ὁποῖον ὑπάρχει τὴν σήμερον εἶναι ἰδίως τὸ Ὀθωμανικὸν τὸ ἐκ τοῦ Ὀθμάνου ἢ Ὀσμάνου ἔχον τὴν καταγωγήν του. Ἡ πατρὶς τοῦ Τουρκικοῦ κράτους εἶναι ἡ πέραν τοῦ Ὄξου κειμένη χώρα Μεγάλη Ταρταρία, περὶ τὰ μέσα τῆς Β'. ἑκατονταετηρίδος συναπαντήθησαν μετὰ τῶν Βυζαντινῶν, μετὰ τῶν Περσῶν καὶ μετὰ τῶν Κινῶν, καὶ οὕτως ἡ φυλὴ τῶν Τούρκων ἀνεμίχθη μὲ διαφορα κράτη· εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ μεγαλείου τοῦ Τουρκικοῦ κράτους συνετέλεσαν διάφοροι Τοῦρκοι καὶ ἀνεδείχθησαν νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι, τοιοῦτοι π. χ. ὁ Ἀσλὰν (θυμοειδὴς λέων) Βογιοζίτης, Μουρὰτ, καὶ μάλιστα ὁ Σολιμάνης καὶ λοιποί, ἀλλ' ὁ περιφημότερος ὑπῆρξεν ὁ Μωάμεθ Β'. ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐγένετο καὶ ἡ ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Μωάμεθ Β'. ἄρχων τῆς Μαγνησίας, καὶ ἀκούσας διὰ ταχυδρόμου τὴν ἀγγελίαν, ὅτι ὁ Μουρὰτ ἀπέθανε, ἀναβὰς ὅσον τάχος ἐπὶ ἵππου Ἄραβος ἔφθασεν εἰς Καλλίπολιν, ἔνθα ἐξῆλθον εἰς προϋπάντησιν αὐτοῦ διάφοροι Τοῦρκοι καὶ Χριστιανοί· καὶ πρώτη φροντὶς ὑπῆρξεν εἰς αὐτὸν νὰ θανατώσῃ τὸν Ἀχμὲτ, ὅστις εἶχε γεννηθῇ ἐν πορφύρᾳ, (διότι ὁ Μωάμεθ Β'. κατήγετο ἐκ δούλης), πρὸς πάντας δὲ τοὺς συγχαίροντας αὐτὸν ἐλάλει μετὰ γλαφυρότητος. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ δὲ τῆς κατακτήσεως τείνων μόνον εἰς τὰ χείλη ἔφερε τὴν εἰρήνην· ὅθεν διαβὰς τὸν Ἑλλήσποντον κατέσχε τὰ πρὸς τὸ σιτηρέσιον τοῦ Ὀρχάνη κτήματα, καὶ ἐδίωξε τοὺς Χριστιανούς. Ἡ ἀγγελία αὕτη κατέπληξε τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον καὶ τοὺς λοιποὺς, καὶ ἤρχισαν νὰ σκέπτωνται περὶ προτάσεως συμβιβασμοῦ καὶ εἰρήνης, καὶ περὶ τῆς διατηρήσεώς των, καὶ ἐνῷ ἐπαραπονοῦντο πρὸς τὸν Μωάμεθ διατὶ κτίζει τὸ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν φρούριον, ἔλαβον ἐπαπειλητικὴν ἀπάντησιν παρ' αὐτοῦ. τότε ὁ Κωνσταντῖνος ἀπεφάσισε νὰ ἀναχαιτίσῃ καὶ νὰ παύσῃ τὴν περαιτέρω οἰκοδομὴν διὰ τῆς σπάθης, ἀλλ' ὡς λέγει ὁ Φραντζῆς ἐκωλύθη παρὰ τῶν Συγκλητικῶν. Ὁ δὲ Σουλτάνος Μωάμεθ τόσον ἐπεταχύνε εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ φρουρίου, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκτὸς τῆς κοινῆς ὕλης μετεχειρίσθησαν καὶ τὰ ἐκ τοῦ Βοσπόρου μνημεῖα καὶ μάρμαρα, ὥστε καὶ τοὺς ἰδίους βεζύριδες ὑπεχρέωσεν εἰς ἐργασίαν. Οἱ Τοῦρκοι ἐξηκολούθουν νὰ κάμωσιν ἐπιδρομὰς εἰς τὰ πέριξ μετὰ τῶν ὁποίων ἤρχοντο εἰς συμπλοκὴν, τοὺς ὁποίους καὶ καθυπέταττον, καὶ μάλιστα τοὺς κατοίκους τοῦ Ἐπιβάτου τοὺς τολμήσαντας νὰ ἀντισταθῶσι κατέσφαζαν ἅπαντας οὐδενὸς φειδόμενοι. Τότε ὁ Κωνσταντῖνος ἰδὼν τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον ἔκλεισε τὰς πύλας τῆς πόλεως, καὶ ἔπεμψε πρέσβεις πρὸς τὸν Μωάμεθ, ὅστις εἶχε συστήσει φρουρὰν τετρακοσίων Γενητσάρων (νέων στρατιωτῶν Χριστιανῶν) καὶ ἐλάμβανε φόρων παρὰ τῶν εἰσερχομένων νηῶν, καὶ μάλιστα πρώτη ναῦς Βενετικὴ τολμήσασα νὰ ἀντισταθῇ κατεποντίσθη, καὶ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῆς ὁμοῦ, καί τινες διασωθέντες ἐν ἀκατίῳ συνελήφθησαν καὶ ἐθανατώθησαν πάραυτα, ὁ δὲ πλοίαρχος ἀνεσκολοπίσθη.

Κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ἐγνώσθησαν τὰ φοβερὰ τηλεβόλα ὅπλα. Εἷς Οὔγγρος δυσαρεστηθεὶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ μετέβη εἰς τὸν Σουλτάνην, καὶ προσελθὼν εἰς αὐτὸν τῷ ὑπεσχέθη νὰ κατασκευάσῃ τηλεβόλον ὅπλον ὑπερμέγεθες, τυχὼν δὲ παρὰ τῷ Σουλτανῷ τῆς εὐνοίας κατεσκεύασεν ἐξαίσιόν τι τηλεβόλον ἢ πυρόβολον, (δι' οὗ ὡς ἐρρέθη κατεποντίσθη ἡ Βενετικὴ ναῦς) τοῦ ὁποίου ἡ περιγραφὴ εἶναι λίαν περίεργος. Ἡ λίθινος σφαῖρα αὐτοῦ ἐζύγιζε 12 κεντηνάρια, ἡ περίμετρος αὐτοῦ 12 σπιθαμῶν, διακόσιοι σκαπανεῖς ἐκαθάριζον τὸν δρόμον εἰς τὴν συγκομιδὴν αὐτοῦ, διακόσιοι ἐν πίσης ἄνθρωποι ἐχρειάζοντο νὰ τὸ διευθύνωσι, πεντήκοντα ζεύγη βοῶν ἔσυρον αὐτὸ, δύω ὧραι ἐχρειάζοντο νὰ τὸ γεμίσωσιν, ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἐρρίπτετο, ὁ δὲ ἀπολυθεὶς λίθος ἐξεσφενδονίζετο ἓν μίλλιον μακράν, καὶ ἐχώνετο μίαν ὀργυιὰν το βάθος, ὁ κρότος δὲ αὐτοῦ ἐπροξένει τρόμον εἰς τοὺς ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλ' ὅμως ὁ δημιουργὸς, δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς, καθ' ὃν θραυσθὲν συνέθραυσε καὶ αὐτόν.

Ὁ Κωνσταντῖνος θεωρῶν τὴν ἐπικίνδυνον θέσιν εἰς ἣν περιῆλθε, διότι δύναμιν ἐπικουρίας δὲν ἐπερίμενε, κατεγίνετο πῶς νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ Σουλτάνου. Τὸ τεῖχος τῆς περιμέτρου ἦτον τριῶν ὡρῶν, ὁ στρατὸς τῶν Χριστιανῶν Γραικῶν ἀνέβαινεν εἰς 4973, τῶν δὲ ξένων εἰς 2000, καὶ μετά τινας βοηθείας εἰς 6000 καὶ 3000 ὥστε τὸ ὅλον 9000. Ἐκ τῶν δύω τειχῶν τὸ ἔσωθεν ἦτον τὸ ἰσχυρότερον, τὸ ὁποῖον καὶ ἐφρουρεῖτο. Ὁ Αὐτοκράτωρ μετὰ 300 Γενουέων ἐφρούρει τὸ ἰσχυρότερον τοῦ τείχους, παρὰ τὴν πύλην κυνήγιον κατεῖχε τὴν θέσιν ὁ Ἰσίδωρος Καρδιάλιος, τὸ παλάτιον τῶν Βλαχερνῶν κατεῖχεν ὁ Ἱερώνυμος, τὸ ὑπόλοιπον Λουκᾶς ὁ Νοταρᾶς, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Ἱσπανὸς Ἰουλιανὸς, ὁ Μαυρήκιος καὶ ὁ Θεόφιλος Παλαιολόγος· ὁ δὲ κατὰ θάλασσαν Βενετικὸς στόλος ἀνέβαινεν εἰς 14 τὸν ἀριθμὸν πλοῖα.

Ὁ δὲ στρατὸς τοῦ Σουλτάνου ἀνέβαινεν εἰς 258000 στρατιώτας, ὁ δὲ κατὰ θάλασσαν εἰς 420 ἐξ ὧν 18 τρίκροτα, ἀρχηγὸς δὲ τοῦ στόλου ἦτον ὁ Βαλτάογλους.

Ἡ πρώτη προσβολὴ ἐγεινεν ἐκ μέρους τῆς ξηρᾶς διὰ τοῦ εἰρημένου ἐξαισίου πυροβόλου, τὸ ὁποῖον ἐπροξένει μεγίστην θραῦσιν. Ἐκ δὲ τῆς θαλάσσης ἔγεινε σύγκρουσίς τις μεταξὺ τῶν Βενετικῶν νηῶν καὶ τῶν τοῦ Σουλτάνου· ἐφάνησαν πέντε νῆες Βενετικαὶ καὶ μία αὐτοκρατορικὴ ἐρχόμεναι ἐντὸς τοῦ λιμένος. Ὁ οὐρανὸς ἦτον αἴθριος, τὸ τεῖχος πλῆρες θεατῶν, καὶ ὁ Σουλτάνος αὐτὸς θεατὴς τῆς ναυμαχίας. Αἱ

Βενετικαὶ νῆες καὶ ἡ αὐτοκρατορικὴ ἐξηκολούθουν τὴν πορείαν των μεχρισοῦ πλησιάσασαι ἠναγκάσθησαν νὰ συμπλακῶσι μὲ τὰς τοῦ Σουλτάνου· ἤρχισεν ἡ ναυμαχία καὶ διὰ τοῦ ὑγροῦ πυρὸς ἀνεχαίτιζαν τὰς Τουρκικὰς, τόσον τὰς ἐστενοχώρουν, ὥστε ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσι· θεωρῶν δὲ ὁ Σουλτάνος αὐτοὺς ὑποχωροῦντας, ὅλος πλήρης θυμοῦ καὶ ἀγανακτήσεως κατὰ τοῦ ναυάρχου, τρίζων τοὺς ὀδόντας καὶ ἀφρίζων ἐκέντησε τὸν ἵππον του, καὶ ὥρμησεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ σταθεὶς ὑποβρύχιος μέχρι τῆς κοιλίας τοῦ ἵππου παρώτρυνε τὴν μάχην, ἀλλ' ἀπροσδοκήτως καὶ παραδόξως ἰδὼν ὅτι αἱ πέντε νῆες ἐσώθησαν καὶ εἰσέπλευσαν εἰς τὸν λιμένα ἠθέλησε νὰ ἀντσκολωπίσῃ τὸν ναύαρχον, ἀλλὰ διὰ μεσιτείας ἐρείσθη τῆς ζωῆς αὐτοῦ, μεταβαλὼν τὴν ποινὴν, ἤτοι ἐξύλισεν οὐτον ἰδίαις χερσὶ διὰ σιδηρᾶς ῥάβδου, καὶ ἐδήμευσε τὴν περιουσίαν του.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Σουλτάνος δὲν ἠδύνατο νὰ διαρρήξῃ τὴν σιδηρᾶν ἅλυσιν, κατεσκεύασε δοκοὺς καὶ ἐν μιᾷ νυκτὶ παροδόξως καὶ ἀπροσδοκήτως εἴλκυσεν εἰς τὴν ξηρὰν 80 ναῦς· καὶ ἀποβιβασθέντες ἀπὸ τὸν Βόσπορον ἐφάνησαν τὴν ἐπιοῦσαν ἔμπροσθεν τοῦ τείχους.

Τέλος ἤρχισεν ἡ πολιορκία καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν· ἤδη ὁ στρατὸς τοῦ Σουλτάνου ἐπροχώρησε, καὶ ὁ στόλος ὑπῆρχεν ὑπὸ τὰ τείχη· ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος δι' ἔλλειψιν χρηματικὴν στενοχωρούμενος ἠναγκάσθη ν' ἀπογυμνώσῃ τὰς ἐκκλησίας ὑποσχεθεὶς τετραπλασίαν ἀποζημίωσιν· θεωρῶν τὸν ἔσχατον κίνδυνον εἰς ὃν περιῆλθε, καὶ προτεινομένων λόγων περὶ παραδόσεως, ἀπεφάσισε πεπειθῶς εἰς τὸ ἀκραιφνὲς τῆς ἐθνικότητος αἴσθημα, τῆς φιλοπατρίας καὶ ἀδεκάστου κρίσεως τῶν συγχρόνων του καὶ τῶν μεταγενεστέρων του νὰ μὴ παραδώσῃ αὐτὸ ἀλλὰ νὰ συναποθάνῃ μετ' αὐτοῦ.

Τότε ὁ Σουλτάνος ὥρισεν ἡμέραν τῆς ἐφόδου τὴν 29 Μαΐου τοῦ 1453 τὴν ἑσπέραν τῆς 27 ἐδωκε τὰς διαταγὰς εἰς τοὺς στρατιώτας του, ἔπεμψε κήρυκας, καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐγίνοντο φωτοχυσίαι καὶ ἀλλαλαγμοὶ, ἐπτάκις ἐδεήθησαν εἰς τὸν Θεὸν, Δερβίσιδες περιεφέροντο ἐνθαῤῥύνοντες τοὺς στρατιώτας, τὴν δὲ ἑσπέραν ἀγορεύσας ὁ ἴδιος Σουλτάνος ὑπεσχέθη εἰς τοὺς στρατιώτας διπλοῦς μισθοὺς, καὶ ὅτι παρέδιδε τὴν πόλιν εἰς διάστημα δύο ἡμερῶν εἰς λαφυραγωγίαν τῶν ἐν αὐτῇ, ταῦτα ἀκούσας ὁ στρατὸς ἀνέκραξε μιᾷ τῇ φωνῇ « Ἰλὰ, Ἰλὰ, Ἀλάχ. » Ἐκ τοῦ ἀλλαλαγμοῦ δὲ τούτου ἐνόησαν οἱ Βυζαντινοὶ τὸ αἴτιον, καὶ τότε ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ περιέφερον τὰς εἰκόνας παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν νὰ φεισθῇ αὐτῶν καὶ νὰ τοὺς σώσῃ, διότι ἐνόμιζον, ὅτι ὁ Σουλτάνος δὲν θὰ ἐπιχειρήσῃ γενικὴν ἔφοδον, καὶ πολλοὶ μάλιστα ἔφυγον ἀπὸ τὸ τεῖχος εἰς τὴν οἰκίαν των, τούτους δὲ ὁ βασιλεὺς ἰδὼν ἐπέπληττε, καὶ ἀπολογηθέντες ὅτι δὲν ἔχουσι τροφὰς ἐλάμβανον παρ' αὐτοῦ.

Αἱ κραυγαὶ τῶν Χριστιανῶν ἀφ' ἑνὸς τὸ Κύριε ἐλέησον, καὶ οἱ ἀλλαλαγμοὶ τῶν Τούρκων ἀφ' ἑτέρου ἀναμιγνυόμενοι μετὰ τῶν κρότων τῶν ὅπλων ἠκούοντο εἰς πολὺ διάστημα μακράν. Τότε ὁ Κωνσταντῖνος θεωρῶν τὸν ἔσχατον κίνδυνον ἐνεθαῤῥύνεν ἕνα ἕκαστον μὲ λογους παρηγορητικοὺς· στραφεὶς πρὸς τοὺς Βενετοὺς, ἔπειτα εἰς τοὺς Γενουήτας, καὶ ἀποταθεὶς πρὸς πάντας ἔδειξε τὸ σκῆπτρον, καὶ μετὰ δακρύων εὐχαριστήσας τὸν Θεὸν συνεκίνησε ὅλους, οἵτινες μιᾷ τῇ φωνῇ ἀπεφάσισαν νὰ ἀποθάνωσι μετ' αὐτοῦ. Τότε ὁ Κωνσταντῖνος ἐπῆγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Σοφίας, μετέλαβε τῶν ἀχράντων μυστηρίων· τοῦτον δὲ ἀκολούθησαν καὶ ἄλλοι.

Ἤρχισεν ἡ ἔφοδος καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν· ὁ Κωνσταντῖνος ἀναβὰς ἐφ' ἵππου, περιήρχετο ἔφιππος τὸ τεῖχος, καὶ καθὼς ἐξημέρωσεν, ἠκούετο θόρυβος κραυγῶν ἰσχυρῶν καὶ τῶν πυροβόλων.

Οὐδεμίαν δὲ πρόοδον ὁ ἐχθρὸς ἔκαμνε· τότε Τοῦρκοι τσαούσιδες ῥαβδοῦχοι ἔτυπτον τοὺς στρατιώτας διὰ σιδηρῶν ῥάβδων πρὸς τὰ πρίσω παροτρύνοντες αὐτοὺς εἰς τὴν μάχην, ἀλλ' ὑγρὸν πῦρ ἐκχυνόμενον ἀπὸ τὸ τεῖχος ἐκώλυε καὶ ἀνεχαίτιζε τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐκ δὲ τῆς πυρσοκροτήσεως τῶν διαφόρων πυροβόλων καπνὸς καὶ ὀμίχλη τὸν ἥλιον ἐκάλυπτεν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ αὐτοκράτωρ δέν ἔπαυε παροτρύνων καὶ αὐτὸς τοὺς στρατιώτας ἐπικαλούμενος τὴν ἐξ ὕψους θείαν δύναμιν, τοιαῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος, ἀφνης πληγώνεται ὁ στρατηγὸς Ἰουστινιανός, ὅστις χωρὶς νὰ φανερώσῃ τι εἰς οὐδένα ἐγκατέλειψε τὴν θέσιν του. ὁ δὲ βασιλεὺς ἰδὼν τοὺς ἐκεῖ στρατιώτας τεθορυβομένους, καὶ εἰς ἀνωμαλίαν καὶ σύγχυσιν περιπεσόντας, ἠρώτησε τὸν Ἰουστινιανὸν νὰ μάθῃ τὸ αἴτιον· ἀλλ' αὐτὸς οὐδὲν ἀπεκρίνατο. Τότε δὲ οἱ Τοῦρκοι ἰδόντες τὴν σύγχυσιν καὶ τὸν θόρυβον τῶν στρατιωτῶν ἔλαβον θάῤῥος, καί τις Χασὰν καλούμενος, ὑπερμεγέθης τὸ ἀνάστημα ἐχώρησεν εἰς τὴν σύγχυσιν ταύτην ἀναβαίνων τὸ τεῖχος διὰ κλίμακος, παρακολουθούμενος δὲ καὶ ὑπὸ ἄλλων τριάκοντα, ἀλλὰ συντριβείσης τῆς κλίμακος κατεπλακώθη· ἀκολούθως δὲ πολλοὶ Τοῦρκοι μιμούμενοι τὸ γενναῖον τούτου τοῦ ἀνδρὸς παράδειγμα καὶ ἐπιπατοῦντες ἀλλήλους ἀνέβαινον τὸ τεῖχος, μὴ δυνηθέντων τῶν ἐντὸς τοῦ τείχους νὰ ἀνθέξωσιν εἰς τὴν ἔφοδον ὀλίγων ὄντων· (διότι τὸ μέρος τοῦτο τοῦ τείχους ἦτον ἀπροφύλακτον ὡς παρὰ τὴν θάλασσαν κείμενον, καὶ ὑπὸ τῆς ἁλύσεως προφυλαττόμενον).

Οὕτω λοιπὸν ἀναβάντων διαφόρων Τούρκων τὸ τεῖχος καὶ εἰσπηδησάντων ἐντὸς αὐτοῦ, ἀΐφνης ἀκούεται φωνὴ ὅτι ἑάλω τὸ τεῖχος· τοῦτο δὲ ἀκούσας ὁ Κωνσταντῖνος τάχιστα κεντήσας τὸν ἵππον του ὥρμησε μετὰ μεγάλης γενναιοψυχίας παρακολουθούμενος καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων, καὶ οὕτως εἰσχωρήσας εἰς τὸ πλῆθος ἤρχισε τὸν ἀγῶνα κτείνων πολλοὺς, καὶ δέν ἔπαυε μαχόμενος, μέχρι σοῦ, πληγωθέντος τοῦ ἵππου του καιρίως ὑπὸ διαφόρων πληγῶν καὶ ἐκπνεύσαντος, ἠναγκάσθη νὰ μάχηται πεζὸς· καὶ τέλος ἀπαυδήσας καὶ στενοχωρούμενος πανταχόθεν (διότι οἱ Τοῦρκοι 20 προς 1 ἐμάχοντο) ἀνέκραξε στενάζων ἐκ βάθους ψυχῆς, « Δὲν εὑρίσκεται Χριστιανός τις νὰ μοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν κεφαλήν; » ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος, ἰδού τις ἐπελθὼν ξιφήρης ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ περὶ πρώτην ὥραν τῆς ἡμέρας ἀγνοῶν αὐτὸν ὡς αὐτοκράτορα.

Τότε οἱ Τοῦρκοι ἀκωλύτως ἐξηκολούθησαν καταδιώκοντες τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ πάντας τοὺς προστυχόντας ἀνηλεῶς κατέσφαζον οὐδενὸς φειδόμενοι.

Οὕτω λοιπὸν τὸ Βυζαντινὸν κράτος, τοῦ ὁποίου τὴν ἕδραν μετέθεσεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐκ τῆς Ῥώμης διαρκέσαν ὑπὲρ τὰ 1000 ἔτη μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ δυτικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ἐγένετο μοναρχία Ὀθωμανικὴ τῇ 29 Μαΐου τοῦ 1453 Μ. Χ.

Δ. Χ. Ν.

ΚΥΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ.

Οὐδεμία γλῶσσα, παλαιὰ ἢ νεωτέρα, ἔχει τόσον εὐπρόφορα, εὐσύνθετα, εὐσήμαντα, μονοτονώτερα καὶ ποιητικώτερα ὀνόματα, κύρια καὶ τοπικὰ, ὅσον ἡ Ἑλληνική. Διὰ τοῦτο παρεδέχθησαν ἢ ἐμιμήθησαν αὐτὰ φιλοκάλως ἔκπαλαι πολλοὶ μὴ Ἑλληνικοὶ λαοὶ Ῥωμαῖοι, Γαλάται, Σκύθαι, Δάκοι, Πέρσαι, Ἀρμένιοι, Ἑβραῖοι, Σύριοι, Αἰγύπτιοι, Λίβυες καὶ ἄλλοι παλαιοὶ καὶ νεώτεροι. Οὕτως ὁ κόσμος ἐξελληνίζετο ἀφ' ἑαυτοῦ ἄνευ βίας παραδεχόμενος καὶ μίαν γλῶσσαν ὡς κοινὴν τὴν Ἑλληνικὴν τὴν τοῦ Εὐαγγελίου, ἂν ἐβασίλευε μάλιστα ὁ Μέγας ἐκεῖνος Ἀλέξανδρος 30—40 ἔτη, ὅτε ὁ Ἑλληνισμὸς ἠρίθμει ὑπὲρ τὰ 80 ἑκατομμύρια· Οὕτω μόνον μία γλῶσσα, μία σοφία, ἥτις ἤθελε φωτίζει καὶ σονοδεύει τὸ ἀνθρώπινον γένος κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν φιλανθρώπων, καὶ ἡ ἀπαιδευσία δὲν εὕρισκε ποτὲ τὴν εὐκολίαν νὰ διαιρέσῃ, νὰ σκοτίσῃ, νὰ καταστρέψῃ τοὺς λαοὺς τῆς γῆς.

Οἱ Ἕλληνες ἀλληλομαχοῦντες καὶ πρότερον, καθὸ δημοκρατούμενοι, ἀριστοκρατούμενοι κατὰ δήμους, καὶ μὴ μοναρχούμενοι συνταγματικῶς κατ' ἔθνος εἰς ἓν σῶμα συμπεπηγμένον καὶ στερεὸν, ἀμελήσαντες δὲ κοῖ τὴν παιδείαν συγχρόνως, κατεπλημμυρίσθησαν ὑπὸ ἀλλοφύλων καὶ ἀλλογλώσσων λαῶν μετὰ τὸν πρόωρον τοῦ Ἀσιοκράτου Μακεδόνος θάνατον καὶ ὠλιγοστεύθησαν, καὶ ἔχασαν ἐν μέρει τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν παιδείαν, καί τοι ἀντεχόμενοι αὐτῆς καλῶς ἐν ἀγκάλαις ὡς ὁ ναυαγὸς τὴν σωτήριον σανίδα, ὁ προσδοκῶν καὶ μετὰ τὸ ναυάγιον μακρὸν ἔτι βίον καὶ νέαν ἀγαθὴν τύχην.

Ὡς ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας λοιπὸν καὶ τῆς ἀπερισκεψίας ἢ ἀπροσεξίας πολλοὶ Ἕλληνες, λησμονοῦντες τὴν ἀξίαν τῆς ἰδίας ἑαυτῶν γλώσσης καὶ τῶν κυρίων καὶ τοπικῶν ὀνομάτων αὐτῆς, ἐμιμήθησαν κατὰ καιροὺς ἀπειροκάλως καὶ καταγελάστως ξενικὰ βάρβαρα ὀνόματα, ὡς καὶ ξενικὰς λέξεις, φθείροντες ἀσυγχωρήτως τὸν πολυτιμότατον τοῦ ἔθνους θησαυρὸν, καὶ ἀτιμάζοντες καὶ καταζημιοῦντες πολλαχῶς τὸ ἔθνος. Ἐντεῦθεν πολλοὶ λαοὶ Ἑλληνικοὶ παραιτοῦσι κατ' ὀλίγον τὴν παιδείαν, τὴν γλῶσσαν, τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἔθνους, προσκολλώμενοι εἰς ἄλλας ἰδέας, κακῶς νομιζομένων συμφερόντων. Ἐντεῦθεν ἔλαβον καὶ πολλοὶ μισέλληνες τὴν ἀφορμὴν νὰ κηρύξωσι καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ὡς ἐκφυλισθὲν κατὰ μέγα μέρος, καὶ τὴν γλῶσσαν ἀπολεσθεῖσαν καὶ τοὺς Ἑλληνικοὺς τόπους ὡς ξενικοὺς τοῦ λοιποῦ. Διατὶ, εὐλογημένε, λέγεσαι εἰσέτι Κεχαγιᾶς καὶ ὄχι Ἔφορος; Καφταντσόγλους καὶ ὄχι Χλαινίδης, Δελιγιάννης (ὅπερ δηλοῖ τρελλὸς Ἰωάννης) καὶ ὄχι Συνετίων ἢ Συνέσιος, Δελαπόρτας καὶ ὄχι Θήρων, Γιαγζόγλους, Κάλφογλους, καὶ ὄχι ἄλλα ἐθνικώτερα ὀνόματα; Διατὶ πόρταν ἢ καπὶ καὶ ὄχι θύραν, σουτζῆν καὶ ὄχι γαλατοπώλην, τεπὲ καὶ ὄχι λόφον, τεπεδάκι καὶ ὄχι γήλοφον ἢ λοφίσκον; Διατὶ Καδίκιοῖ καὶ ὄχι Χαλκηδὼν, Σκλαβοχῶρι καὶ ὄχι Ἀμύκλαι, Ἄσπρα Σπήτια καὶ ὄχι Ἀντίκιῤῥα, Κλεζονήσι καὶ ὄχι Δρυμοῦσα, Ἰστὶπ καὶ ὄχι Στόβαι, Οὐσκιοὺπ καὶ ὄχι Σκοπία;

Διὰ ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα αἴτια ἐπαιτοῦμεν τοὺς λογίους καὶ φιλογενεῖς ἄνδρας, ὅσοι φροντίζουσι πολλαχῶς περὶ διορθώσεως τῆς γλώσσης καὶ τῶν τοπικῶν καὶ κυρίων ὀνομάτων, λέγοντες μόνον περὶ τῶν τελευταίων τούτων, ὅτι συμφέρει νὰ ἐξελληνίζωνται τὰ ξενικὰ καὶ νὰ εἰσάγωνται τὰ ἐθνικὰ πάντα, ὄχι μόνον τὰ ἔνδοξα καὶ τετριμμένα Ἡρακλῆς, Περικλῆς, Μιλτιάδης, Δημοσθένης, Ἀσπασία, Κλεοπάτρα καὶ Ἀθηνᾶ ἢ ἄλλο τι, ἀλλὰ καὶ τὰ κατώτερα τούτων.

Ι. Γ. Δ.

Η ΦΙΛΕΡΗΜΟΣ ΚΟΡΗ.

1.

Προχθὲς περιπλανώμενος
Ὑπὸ ἀναδενδράδαν,
Εὑρέθην εἰς μυρτόφυτον
Καὶ χλοερὰν κοιλάδαν.
Ὁ Ἥλιος τὸ βῆμά του
Στὴν δύσιν ἐπροχώρει,
Κ' ἐχρύσωνε τὸν Οὐρανὸν
Ὀπίσ' ἀπὸ τὰ ὄρη·
Ὁ δὲ ἡδύπνους Ζέφυρος
Ἐδρόσιζεν ἡδύνων,
Τὴν χλόην ἐκυμότιζε
Τὴν ἐξοχὴν φαιδρύνων.
Τὰ πετεινὰ ἀνέπεμπον
Ἐπάνω ς' τὸν αἰθέρα
Φωνὴν των τὴν γλυκύμολπον·
Ὦ τί λαμπρὰ ἑσπέρα!
Ὁδοιπορῶν ἠτένιζα
Τῆς φύσεως τὰ κάλλη,
Ὅτ' αἰφνιδίως ἤκουσα
Μακρὰν, φωνὴν νὰ ψάλλῃ,
Καὶ παρετήρησα ἐκεῖ
Μὴν ἦτον ὀπτασία,
Καὶ ἦτο κόρη ἱλαρὰ
Καὶ κόρη ἐξαισία·
Εἰς τὸν λαιμόν της τὸν λευκὸν
Κόμη ξανθὴ ἠπλοῦτο,
Κ' ἀπὸ τὴν αὔραν συνεχῶς
Ἐκατακυματοῦτο.
Τὰ ὄμματά της ὕψωνε
Σ' τοῦ Οὐρανοῦ τὸ δῶμα,
Κ' ἐγίνετο γλυκύτερον
Τὸ γαλανόν του χρῶμα.

2.

Καὶ ἔψαλλε μελῳδικῶς
Ἡ τουφερὰ νεᾶνις·
« Ὦ κόσμε μάταιε, ἔλθὲ
« Ἐδῶ νὰ ἀνασάνῃς,
« Ὅπου τὰ πάντα μειδιοῦν
« Καὶ χαίρεται ἡ φύσις,
« Νὰ ἀναπέμπῃς εὐλαβῶς
« Εἰς τὸν Θεὸν δεήσεις·
« Αἰνῶν δὲ ἀκατάπαυστα
« Τὰ ἔργα τοῦ Ὑψίστου,
« Τοῦ πάντα ταῦτα πλάσαντος
« Δημιουργοῦ καὶ Κτίστου,
« Κάθου σιμὰ ς' τὸν ῥύακα
« Αὐτὸν ποῦ μουρμουρίζει,
« Νὰ βλέπῃς τὸ ἐρχόμενον
« Ῥεῦμά του πῶς ἀφρίζει.
« Τοιουτοτρόπως καὶ ἡμῶν
« Παρέρχεται ὁ βίος,
« Καὶ τὸν καλύπτει ἔπειτα
« Ὁ πέπλος αἰωνίως.
« Τί περιμένεις ἄνθρωπε;
« Τὸ πᾶν σκιὰ καὶ πλάνη,
« Ἡ ἐρημία δύναται
« Ὀλίγον νὰ σ' εὐφράνῃ. »
Αὐτὰ ἐκείνη ἔλεγεν,
Ἐγὼ δ' ἐκπεπληγμένος,
Κ' ἀπὸ τὴν ἁρμονίαν της
Γλυκὰ σαγηνευμένος,
Τὸ βῆμα ἐπροχώρησα
Ἐντὸς τῆς ἐρημίας,
Ἔνθ' ἀπεφάσισα νὰ ζῶ
Μετ' ἄκρας ἠρεμίας.

Ν. Κ.

ΛΕΞΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ,

Συντεθὲν μὲν ὑπὸ

Σ. Δ. ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Καὶ πλουτισθὲν διαφόροις πίναξι νομισματολογικοῖς κτλ. κτλ.

Οἷς προσετέθη ἐπὶ τέλους Λεξικὸν ἐπίτομον τῶν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς συγγράμμασιν ἀπαντωμένων κυρίων ὀνομάτων.

Ἐκδοθὲν δὲ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΣ

Ὑπὸ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ.

Τρεῖς χιλιάδες καὶ ἐπέκεινα λέξεων νεωστὶ προστεθεῖσαι· ὅλαι σχεδὸν αἱ τῆς πρώτης ἐκδόσεως ἢ διορθωθεῖσαι, ἢ ἀναπτυχθεῖσαι, ἢ διὰ καταλληλοτέρων καὶ πλειοτέρων παραδειγμάτων σαφηνισθεῖσαι· ἡ προσθήκη τῶν Πινάκων, τῶν ὁποίων τὴν δημοσίευσιν δέν μοι ἐπέτρεψαν εἰς τὴν πρώτην ἔκδοσιν ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τῆς θελήσεώς μου περιστάσεις· Λεξικὸν τῶν κυρίων ὀνομάτων, πλουτισθὲν μὲ τριακόσια καὶ ἐπέκεινα ὀνόματα ἐκ τῆς νεωτάτης ἐκδόσεως τοῦ Λεξικοῦ τοῦ *Pape*· ἡ λαμπρότης ἐπὶ πᾶσι τοῦ τύπου καὶ τοῦ χαρτίου, καὶ ἡ περὶ τὴν ἔλλειψιν τυπογραφικῶν σφαλμάτων καταβληθεῖσα μεγίστη προσπάθεια: ἰδοὺ τὰ πλεονεκτήματα τῆς δευτέρας ταύτης ἐκδόσεως τοῦ Λεξικοῦ τοῦ Κυρίου Σ. Δ. Βυζαντίου, τοῦ ὁποίου τὴν ἐπὶ πάντων τῶν παρ' ἡμῖν ἄχρι τοῦδε ἐκδεδομένων ἀναμφισβήτητον ὑπεροχὴν ἀνεγνώρισεν ἤδη πρὸ δώδεκα ἐτῶν ὅλος ὀφιλολογικὸς Κόσμος.

Ἐλπίζω ἄρα ὅτι καὶ τοῦ Κοινοῦ ἡ περὶ αὐτὸ ἀποδοχὴ θέλει εἶναι ἀνάλογος μὲ τοὺς τετραετεῖς κόπους, τοὺς ὁποίους, παρεκτὸς τῆς ὑπερόγκου δαπάνης, ἀπῄτησεν ἡ ἐντέλεια, εἰς ἣν ἐφιλοτιμήθην νὰ τὸ φέρω διὰ τῆς Στερεοτυπίας.

Ἀνδρέας Κορομηλᾶς.